

Sosialismi ja teosofia

Pekka Ervastian esitelmä 22.4.1917

Jokainen ajatteleva ihminen on varmaan huomannut olevansa sosialisti ainakin siinä merkityksessä, että hän koko sydämestään soisi sekä yhteiskuntaolojen että myös kansojen välisten suhteiden muodostuvan toisenlaisiksi ja paremmiksi kuin ennen, sillä ei kukaan ajatteleva ihminen saata olla sitä mieltä, että meidän yhteiskuntamme ja valtiomme ovat mallikelpoisia ja vastaavat meidän sisimpämme, sydämemme, älymme ja omantuntomme vaatimuksia. Jokainen ajatteleva ihminen on huomannut, että ulkonaisissa olosuhteissamme, niin hyvin lainsäädännössä kuin kansojen välisessä järjestyksessä, kaivattaisiin muutoksia ja parannuksia monissa kohdin. Ja vaikka nämä ajattelevat ihmisyksilöt ovatkin sikäli erilaisia, että toinen panee erikoista huomiota johonkin tiettyyn epäkohtaan ja taas toinen johonkin toiseen kohtaan, niin kuitenkin kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että meidän yhteiskunnallisia olojamme sietäisi paljon parantaa.

Mitä erityisesti teosofeihin tulee, niin luulen, että he – ainakin useimmat heistä – ovat juuri siinä merkityksessä noita ajattelevia ihmisiä, että he voisivat tunnustaa olevansa sydämessään sosialisteja, kunhan vain tämä sana otetaan kyllin laajassa merkityksessä. Ja luulenpa, että jos me perehdymme sosialistiseen ohjelmaan teosofian valossa, jos me perehdymme siihen työväen ohjelmaan, jonka tarkoituksena on saada aikaan tiettyjä parannuksia yhteiskunnassa, niin me kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että se ohjelma on hyvä. Saattaa olla niinkin, että joissakin kohdissa me teosofit olisimme vielä radikaalisempia kuin sosialistit, sillä me saatamme havaita paitsi ulkonaisia epäkohtia myös sisäisiä syitä, jotka kukaties puoltavat vielä jyrkempiä muutoksia kuin pelkästään ulkonaiset syyt.

Jos me otamme tarkasteltavaksemme tuon ensimmäisen ohjelmakohdan, tuon pykälän työajan lyhentämiseksi 8-tuntiseksi, jota on esitetty sekä Venäjällä että meillä, niin meidän täytyy heti sanoa, että kellään teosofilla ei ole mitään sitä vastaan, vaan päin vastoin, on aivan luonnollista teosofien mielestä, että ns. työtä tekevä luokka – joka tarkoittaa ensi sijassa ruumiillista työtä tekeviä ihmisiä, olisi työssään kiinni mahdollisimman vähän. Tämä on aivan luonnollista teosofien mielestä, sillä he katsovat asiaa sisäiseltä kannalta, he katsovat sitä siltä kannalta, että vaikka ruumiillinen työ on tavallaan helpompaa kuin ajatustyö – ruumiillinen työ on siinä merkityksessä helpompaa, että se on tavallaan koneellista työtä, jota voi helposti oppia, eikä vaadi ainakaan kaikissa muodoissaan niin paljon ajatuksen ponnistusta kuin älyllinen ja henkinen työ – niin toiselta puolen ruumiillinen työ väsyttää enemmän fyysistä ruumista. Ja vaikka työ olisi kevyttäkin, niin ettei se suorastaan väsytä ruumista, niin se saattaa olla siksi yksitoikkoista laadultaan, siksi kuolettavaa – niinkuin tehdastyö usein on – ettei ole hyväksi ihmisen sielulle olla siinä liian kauan kiinni. Jos työpäivä jonkin koneen ääressä on liian pitkä, niin ihmisen sielu ikäänkuin jäykistyy, väsyä ja kadottaa virkeytensä, eikä enää halua toimia älyllisesti ja henkisesti. Ja kun ihminen väsyä tällä tavoin ruumiillisesti ja sielullisesti, saattaa hän kaivata vaihtelua tunteiden välityksellä ja heittäytyä nautintoihin. Ihminen kaipaa vaihtelua liian yksitoikkoisen työn ohella ja etsii sitä tunteiden ja nautintojen välityksellä. Tämä on vaarallista. Se ei ole hyvää taloudenhoitoa. Sen tähden on sellaista työtä, joka on koneellista, alhaista ja yksitoikkoista laatua, annettava ihmiselle ainoastaan sellaisissa annoksissa, että hänen sielunsa ei kadota virkeyttään, vaan kaipaa muutakin, henkistä, älyllistä, sielullista virkistystä, että se tahtoo työnsä lopetettuaan vielä elää henkisesti ja älyllisesti. Kysymys työajan oikeasta pituudesta on eräs yhteiskunnallinen probleemi, jota me teosofeina ja salatieteilijöinä saatamme erikoisesti tarkastaa sisäisellä tavalla.

Kun lähestymme tätä kysymystä sisäiseltä kannalta, meidän on hyvä tutustua menneisyyden antamiin opetuksiin, siihen, miten vanhoissa kulttuureissa tämä asia oli järjestetty. Siitä löytyy kyllä tietoja kirjallisuudessa. Vanhoissa sivistyksissä oli tämä kysymys ratkaistu niin, että yhteiskunta oli jaettu eri luokkiin sen mukaan, millaista työtä ihmiset tekivät, joko henkistä, älyllistä tai ruumiillista työtä. Ja se luokka, varsinainen kansa, joka teki yksitoikkoista, koneellista tai ruumiillisesti raskasta työtä, sitä työtä, joka on ruumiillisesti välttämätöntä ja jota ilman mikään yhteiskunta ei saata tulla toimeen, se luokka oli ikäänkuin lapsen asemassa. Se oli lapsen asemassa siinä merkityksessä, että sen työaika oli lyhin ja sille oli varattu enimmäin aikaa virkistykseen. Sille oli varattu aikaa henkisiin virkistyksiin ja kaikenlaiseen luonnolliseen ja inhimilliseen onneen, jota ilman ihminen ei jaksaa elää maan päällä. Kansa oli siinä merkityksessä lapsen asemassa, että siitä pidettiin eniten huolta. Aina oli ensi sijalla ja tärkeintä työtä tekevän kansan paras, ja vasta toisella sijalla muiden yhteiskuntaluokkien henkiset tarpeet. Näin oli asiain tila kaikissa vanhoissa suurissa sivistyksissä, näin oli vanhassa Intiassa, näin oli alkuaikoina Egyptissä, näin oli myös vanhojen amerikkalaisten azteekkien keskuudessa.

Kun teosofeina ajattelempa asiaa tältä kannalta, meistä tuntuu aivan luonnolliselta, että ruumiillisen ja koneellisen työn työaika pitää olla mahdollisimman lyhyt. Meistä tuntuu siltä, että yhteiskunnassa pitäisi ns. taloustieteilijäin tulla laskuissaan sellaisiin tuloksiin, että juuri ruumiillista työtä tekevä kansa voisi kaikkialla maailmassa elää täysin inhimillistä ja puutteetonta elämää ja kuitenkin sillä tavoin, että se tekisi niin vähän aikaa kuin mahdollista suorastaan ruumiillista, koneellista, raskasta työtä. Tulevaisuuden yhteiskunta ei ole oleva sillä tavoin järjestetty, että siinä on yhteiskuntaluokkia samassa merkityksessä kuin nyt, vaan siinä yhteiskunnassa täytyy kaikkien yhteiskunnan yksilöiden oppia tekemään ruumiillista työtä. – Kaikkien ihmisten pitäisi ainakin nuorena tehdä yhtä

paljon työtä, sillä nuoruudessaan ihminen suorastaan kaipaa ruumiillisia ponnistuksia. Jos hän joutuu ainoastaan kirjojen pariin, jos hän joutuu elämään enimmäkseen vain mielikuvituksessaan, älyssään ja kirjoissaan, niin hän voi hyvin helposti joutua pois elämän oikeilta poluilta. Jos ihminen nuoruudestaan alkaen joutuu ainoastaan kirjojensa ääreen, lukemaan kouluissa ja yliopistoissa, niin hän aivan huomaamattaan, aivan itse tietämättään, kadottaa uskonsa elämään. Hän ei voi säilyttää sitä oikeata uskoa elämään, joka hänellä oli ennen lapsuudessaan, sitä uskoa, joka on kaikilla nuorilla ihmisillä. Jokainen nuori tahtoo hyvää, jokainen nuori ajattelee: »Minun on luotava jotakin hyvää tähän maailmaan. Minä tahdon tehdä hyvää, minä tahdon olla hyvä, minä tahdon saada jotakin hyvää aikaan, että tämä maailma olisi vähän parempi silloin kun minä sen jätän, kuin silloin, kun minä tänne synnyin!» Jokainen nuori tahtoo tehdä työtä Jumalan, totuuden, ihmiskunnan puolesta. Hän ei tahdo elää hyödyttömänä ihmisenä, hänellä on ihanteita, joita hän tahtoo toteuttaa.

Mutta jos tällainen nuori ihminen pannaan liian kovaan ruumiilliseen työhön, niin hänellä ei useinkaan ole tilaisuutta itseään sivistää kuin aivan ylivoimaisin ponnistuksia, itseään kieltäen. Sillä nuorella ihmisellä joka jaksaa niin tehdä täytyy olla uskoa ihanteisiin. Ja usein käy niin, että jonkin aikaa hän jaksaa uskoa ihanteihinsa, vaikka hänen täytyy ponnistaa ja kieltää suuresti itseään ruuassa, vaatteissa, nautinnoissa. Mutta sitten hän huomaa, ettei siitä tule mitään ajan pitkään, ja hän sanoo itselleen: »Minkä tähden minä kiellän yöneni enkä hanki itselleni ruokaa tai vaatteita? Maailma kulkee kuitenkin vanhaa latuaan; en minä ponnistuksillani pysty sitä muuttamaan!» Ja niin ihmisen sielu ja mieli luopuu pois oikeuden, rakkauden ja kauneuden tieltä, ja hän ajattelee »Minä olen se, mikä olen, ja minun täytyy katsoa omaa etuani, sillä ei kukaan toinen siitä huolta pidä!»! Ja niin ihmisen usko on mennyttä. Näin käy useimpien ihmisten. He eivät huomaa, että he ovat menettäneet

uskonsa ihmisen hyvyyteen; he ovat menettäneet uskon rakkauteen.

Mehän emme näe rakkautta toteutettavan yhteiskunnassa. Mehän näemme, että ne, jotka istuvat hallitsemassa, eivät tahto kaikkien parasta, eivät välitä koko kansan hyvinvoinnista, vaan päinvastoin, he katsovat vain oman puolueensa etua ja samalla omaa etuaan. Kun nuoret ihmiset näkevät tämän, kun he näkevät, että ihmiset saavat raataa toivottomuudessa, että ihmiskunta ei kehity, ei tule paremmaksi, niin he luopuvat: »Me emme usko hyvyyteen! Sellainen usko on houretta ja haavetta, pois se, sillä me emme tahdo hourailla!» Ja niin tulee näistä, ennen suurimmista idealisteista, pessimistejä ja materialisteja.

Jos sitten katsomme toista äärimmäisyyttä, katsomme sellaista nuorta ihmistä, joka ei joudu lainkaan ruumiilliseen työhön, vaan koulun penkille, yliopistoon lukemaan ja kuuntelemaan professorien luentoja ja opetuksia, niin huomaamme, että hänkin on alussa idealisti. Hän uskoo kaikkeen hyvään, uskoo Jumalaan, ja luulee, että Jumalaa, totuutta rakastetaan ja kunnioitetaan maailmassa. Hän tahtoo tehdä työtä ihmiskunnan ajatuksen ja tahdon puolesta kauneuden, totuuden, taiteen ja tieteen avulla, että ihmisten elämä olisi hyvyyttä ja iloa täynnä, ja luulee, että kaikki muutkin ajattelevat ja tahtovat niin. Sitten hän joutuu yliopistoon lukemaan ja istumaan kirjojen ääressä. Ja taas saamme huomata, että hänen sielunsa luisuu pois oikealta tieltä. En uskalla väittää, että edes yksi ainoa ylioppilas olisi säilyttänyt uskonsa pitemmän aikaa. Kun nuori ihminen joutuu yliopistoon, joutuu keskelle yliopistoelämää, niin joutuu hän ainoastaan lukemaan, ainoastaan itseään ajattelemaan, pitämään huolta omista opinnoistaan. Ja silloin hän helposti alkaa ajatella: »Kansa tuolla tekee työtä. Se seisoo tehtaissa koneiden ääressä, se valmistaa sitä, mitä minä tarvitsen!» Kun nuori ihminen joutuu tällaiseen elämään, niin hän helposti alkaa ajatella tähän suuntaan eikä huomaa, kuinka hänen sielunsa luisuu pois oikealta tieltä, kuinka se tulee materialistismieliseksi. Ihmisessä

kehitty epäily ja hän alkaa epäillä kehitystä korkeammassa merkityksessä. Hän ajattelee: »Usko ihmiskunnan henkiseen kehitykseen on lapsellista, ei ihminen voi sellaisesta mitään tietää eikä sellaiseen uskoa. Korkeasti oppineet kirjat opettavat, ettei ole olemassa mitään totuutta, ei ihminen voi mitään tietää, kaikki on perimmältään vain haavetta. Haavetta on kaikki se, mitä ei voida todistaa viidellä aistilla, haavetta ja Jumala, haavetta on usko, haavetta on kaikki pyrkimys. Ihminen on oikeastaan vain itsekäs eläin. Tieteellisesti me tiedämme, että ihminen on itsekäs eläin, joka on oppinut puhumaan, joka on kuuleva, tunteva ja ajatteleva olento ja joka sen tähden osaa paremmin pitää huolen itsestään kuin muut eläimet. Hän on korkeampi olento kuin muut eläimet sen kautta, että hän voi hallita luontoa ja muita eläimiä, mutta itsekäs hän ennen kaikkea on. Kuinka voisi luulla, että yksikään ihminen todella tahtoo olla epäitsekkäs? Kuinka ihminen voisi olla niin hullu, että ajattelisi itsekseen sydämensä heltyvän hyvän puolesta? Ihmisen sydän saattaa olla heltynyt, hän saattaa kyllä olla heltynyt ja sydämellinen, mutta se on silloin heikkoutta, joka pitää voittaa, sillä ihminen ei saa olla hellä ja sydämellinen, vaan hänen pitää olla nerokas, älykäs, ajatteleva, sillä muuten hän ei menesty elämässä!» Ja niin hän käy kylmäksi, epäileväksi, materialistiseksi. Ja vasta vuosien ja vuosikymmenien kuluttua, kun hän on enemmän kokenut elämää, kun hän todella on oppinut tuntemaan hyvää ja pahaa, sitten vasta kun ihminen on ollut pitkän aikaa elämän koulussa, sitten vasta hän kyllä huomaa, että maailmassa on muutakin kuin aineellisuutta ja itsekkyyttä. Kaikki ihmiset, sekä ne jotka tekevät ruumiillista työtä, että ne, jotka tekevät henkistä, älyllistä työtä, saattavat kyllä saada vielä takaisin entisen ihanteellisuutensa ja entisen uskonta, he saattavat tulla vaikkapa teosofeiksi. Elämä saattaa todistaa ihmiselle, että ihanteellisuus on jotakin, jolla on arvoa, mutta nuoruuden aika on silloin jo mennyt, nuoruus, jolloin ihminen olisi osannut tehdä enemmän ihanteen hyväksi, on kulunut pois.

Jokainen ihminen on sisimmässään jumalainen olento, joka saattaa aloittaa uutta elämää; ihminen saattaa kyllä elää aivan uudella, ennen kuulumattomalla tavalla. Jos ihminen osaisi olla uskollinen omalle sielulleen ja uskaltaisi elää, niin kuin hänen sielunsa nuoruuden aikana tahtoo, silloin me saisimme nähdä uutta elämää. Me saatamme sitä joskus nähdäkin, sillä aina silloin tällöin esiintyy nerokkaita, kyvykkäitä sieluja, jotka osaavat elää toisella tavalla kuin muut ja jotka osaavat muodostaa elämänsä ihanteensa mukaan, mutta useimmat ihmiset eivät jaksaa uskoa sellaiseen elämään; sitä ajatusta, ideaa, he eivät osaa tavoittaa. Ja syy siihen on meidän yhteiskunnallisissa oloissamme, syy siihen on ihmisen ympäristössä, joka suorastaan pakottaa hänet epäilykseen ja materialismiin. Sentähden tulevaisuuden yhteiskunnalla on suuri tehtävä edessään.

Tällä tavoin olemme joutuneet aivan itsestään sosialismin toiseen ohjelmakohtaan, jossa on kysymys siitä, että kaikki sivistys ja kasvatustö on tehtävä koko kansan yhteiseksi omaisuudeksi, että kansan kaikkia lapsia on kasvatettava samalla tavalla. Tämä sosialismin ohjelmakohta on aivan teosofian mukainen, sillä juuri sellainen on myös meidän unelmamme. Jos kansan kaikkia lapsia kasvatettaisiin samalla tavoin, niin aivan poikkeuksetta heräisi kaikissa yhteistunne ja veljeys. Jos kaikki ihmislapset saisivat aivan samanlaisen koulusivistyksen tiettyyn kohtaan saakka, josta alkaisi erikoistuminen itse kunkin luontaisten lahjojen mukaan, niin syntyisi aivan luonnollinen työn jako, ja yhteiskuntaluokat muodostuisivat aivan luonnon järjestyksen mukaan. Ei siinä ole mitään ulkonaista pakkoa, vaan ihminen joutuu tiettyyn yhteiskuntaluokkaan oman sisäisen tilansa perusteella. Hänellä on tietyt taipumukset, ja siksi hänelle kuuluu tietty työ. Joko ruumiillinen tai henkinen. Mutta vaikka ihmiselle luonnostaan kuuluisi esim. henkinen työ, niin hän sen työn ohessa tekee ensi nuoruudessaan ruumiillista työtä, ellei hänen ruumiillinen rakenteensa suorastaan estä sitä. Kaikki ihmiset tulevaisuuden yhteiskunnassa tekevät ensi nuoruudessaan

ruumiillista työtä, elleivät ruumiilliset viat suorastaan estä siitä. Siinä muodostuu yhteistunne, siinä vahvistuu veljeystunne. Ei enää tunneta, että toinen kuuluu ylä-, toinen alaluokkaan, vaan kaikki ovat saman arvoisia veljiä. Teosofeina me siis hyväksymme tämän työväen toisen ohjelmapykälän aivan täydellisesti – ja ehkä olisimme sen täytäntöönpanossa vielä radikaalisempia kuin sosialistit.

Sitten tulee sosialismin kolmas ohjelmapykälä, jonka mukaan uskonto on tehtävä jokaisen yksityisasiaksi. Se merkitsee muunmuassa, että kirkon on erottava valtiosta ja että uskonto on tehtävä yksityisasiaksi siinä merkityksessä, että ihmisellä pitää olla täysi vapaus valita itselleen mikä maailmankatsomus tahansa. Jos joku tahtoo olla kirkon jäsen, niin hän saa olla, mutta jos hän tahtoo erota ja elää ilman kirkkoa, niin täytyy hänen saada niin tehdä. Hänen täytyy saada toimia siinä suhteessa oman halunsa mukaan. Tämä ei merkitse ollenkaan sitä, että uskonto olisi jotakin tyhjää ja turhaa, joka pitäisi poistaa maailmasta. Jotkut sosialistit ja työväenpuoluelaiset kyllä luulevat tämän kohdan sisältävän, että uskonto pitäisi poistaa maailmasta, että uskonto on jotakin vanhentunutta ja kulunutta, jota me emme enää tarvitse. Jos työväenpuolue ja jotkut modernit skeptikot ajattelevat näin, niin siinä he meidän kannaltamme erehtyvät, sillä uskonnolla on meidän kannaltamme katsoen paljon syvempi merkitys, kuin mitä yleisesti ajatellaan. Ei voi pyyhkäistä pois elämää ja elämän Jumalaa, ei liioin niitä jumalaisia ihmisiä, jotka ovat ihmiskunnassa eläneet. Ei voi pyyhkäistä pois Jeesus Kristusta, ei Buddhaa, ei Zoroasteria. Kuinka heidät voisi pyyhkäistä pois? Kuinka voisi ihmiskunnasta pyyhkäistä pois sen, joka on koko ihmiskunnan takana, joka on sen luonut? Se on järjetöntä. Mutta sen me pyyhimme pois, että uskonnon varjolla voidaan sortaa ihmisten vapautta, että uskonnon nimessä voi jokin yksityinen ihminen polkea toisia. Siinä merkityksessä on uskonto oleva yksityisasi, eikä kirkko saa olla yhdistettyä valtioon, joka lain voimalla pakottaa kansalaisiaan toimimaan

kirkon määräysten mukaan. V:sta 325, jolloin kirkko liitettiin valtioon, on maan päällä ollut helvetti valloillaan, mutta kun kirkko erotetaan valtiosta, niin asiat tulevat muuttumaan. Ihminen ei voi elää ilman kirkkoa. Syvällä ihmisen sisällä elää taipumus perustaa kirkkoja, sillä ihmisessä on taipumus uskontoon. Ihmiset aina omistavat itselleen toisen tai toisen uskonnon, mutta vallitkoon täydellinen vapaus, yhdenvertaisuus ja veljeys tälläkin alalla. Jokainen ihminen saakoon vapaasti tyydyttää uskonnollista tarvettaan. Ei pidä myöskään ajatella, että uskonnon opetus pitäisi poistaa kouluista, sillä lapset eivät saa jäädä vaille tietoja ihmisen syvimmistä tarpeista. Lapsia ei voi jättää ulkopuolelle Jumalaa, vaan heille pitää antaa tietoa niistä kysymyksistä, jotka elävät syvällä jokaisen ihmisen sisimmässä. Uskonnon opetusta ei voida poistaa, mutta itse opetuksen sisältö pitää perinpohjin muuttua. Lapsille ei saa enää opettaa sitä Jumalaa, joka on väkivaltainen ja julma, joka suuttuu ja kostaa ja piinaa ihmisiä iankaikkisesti. Ei, vaan lapsille pitää opettaa, että Jumala on totuuden Jumala, joka rakastaa kaikkia ihmisiä ja tahtoo heille yksinomaan hyvää. »Jumala tahtoo, että olet rehellinen, että pyrit hyvyteen ja rakkauteen, että tahdot uhrautua ihmisten edestä, tahdot elää veljellisesti ja sovussa kaikkien kanssa!» Niin pitää lapsille opettaa. Sitä Jumala haluaa ja elämä tahtoo, sitä elämä odottaa. Itse luonto sitä meiltä odottaa. Kuinka on mahdollista, että lapsille voidaan opettaa vanhoja juutalaisia oppeja, jotka suorastaan kiihoittavat ihmisiä väkivaltaan ja raakuuteen, kuinka voidaan lapsille sanoa: »Jumala käskää: Älä tee huorin», lapsille, joiden mieli on vielä raikas ja turmeltumaton? Kuinka on mahdollista, että me itse tahdomme lapsillemme sellaista opetettavan? Ei, sellaista Jumalan pilkkaa ei saa tulevaisuudessa enää lapsille opettaa, ja sen tähden sanomme, että uskonnon pitää tulla jokaisen yksityisasiaksi. Kirkon pitää tulla erotetuksi valtiosta, niin ettei se enää voi olla tukemassa väkivaltaa. Se on ensimmäinen ehto! Ei voi ilmetä todellista ihmisrakkautta, ei voi itseään todellisessa merkityksessä kehittää, ennen kuin henki on

vapaa aineen kahleista. Ja siksi pitää uskonnon olla vapaa valtion kohleista samalla kuin uskonnollinen ja hengellinen elämä julistetaan vapaaksi kirkon kahleista. Jos kansassa ei ole hengen miehiä, jotka osaisivat sitä henkisesti opettaa, jos kansalla ei ole henkisiä opettajia, niin se kansa kuolee, sillä se ei pysty mitään uutta luomaan eikä synnyttämään. Mutta jos kansa itse tahtoo vapautua kahleistaan, jos kansa itse katsoo ylöspäin ja toivoo, että Jumala herättäisi sen keskelle opettajia, silloin sen keskuudessa voi syntyä todellisia opettajia. Mutta ennenkuin heitä voi syntyä, täytyy yhteiskuntaolojen muuttua, täytyy yhteiskunnassa syntyä sellaisia liittoja, joissa kunnioitetaan kansan ihanteita ja tunnustetaan hengen elämän arvo, ilmenipä se missä muodossa tahansa, täytyy syntyä sellaiset yhteiskuntaolot, että hengen miehet saavat kansaa vapaasti opettaa.

Sitten on tässä työväenpuolueen ohjelmassa vielä eräs kohta, johon jo viime kerralla viitattiin, ja joka ei minun mielestäni sellaisenaan vielä ratkaise itse sitä kysymystä, johon se liittyy. Tämä kohta on se pykälä, jossa sanotaan: »Ei saa olla mitään asevelvollisuutta, ei saa muodostaa mitään seisovia armeijoja, ei saa olla muuta aseellista joukkoa kuin kansan miliisi.» Mitä tämä kohta sisältää? Se sisältää suoraan sanottuna sen, että jokaisen kansalaisen on oltava ensin jonkin aikaa asevelvollisena ja sitten pidettävä kotonaan kiväärit ja sapelit. Se aivan kuin näyttelisi veljeyttä piilottamalla aseet selän taa. Edessä saarnataan: »Ei mitään seisovia armeijoja, ihmiset ovat ihmisiä, on uskottava veljeyteen ja vapauteen!», mutta takana saa olla kivääreitä ja jos tarvitaan, niin otetaan ne esille. Tässä on mielestäni suuri erehdys sosialistien ohjelmassa, kun ajatellaan, että väkivallalla voidaan veljeyttä toteuttaa ja puolustaa. Niin kauan kuin näin ajatellaan, ei tule veljeyttä, ei tule vapautta, ei tule yhdenvertaisuutta. Vasta sitten, kun yksilöt todella nöyrtyvät kukin jumalansa edessä ja sanovat: »Minä en tahdo enää tehdä pahaa, en murhata enkä käyttää väkivaltaa», vasta sen jälkeen toteutuu veljeys maailmassa, vasta sen jälkeen voi se alkaa toteutua.

Viime kerralla sanoin, että maailmansota aiheutui siitä, että sosialistit joka maassa ja etenkin Saksassa olivat valmiit suorittamaan sotapalvelusta. Tapahtumat ovat olleet kuin merkillistä näytelmää. Tuolla istuu Saksan keisari. Hän on sapeliherra, ja kun hän käskee, niin ihmiset menevät sotaharjoituksiin ja tekevät hänelle kunniaa. Kaikki on tehtävä keisarin kunniaksi ja hänen ilokseen ja mielikseen, ja hän opettaa heitä sanoen: »Jos ette opi kaikkia sotatemppeja tekemään, niin meidän kristiveljemme hyökkäävät meidän kimppuumme ja tuhoavat meidät», ja kaikki uskovat sitä. Tämä näytelmä on esitetty kaikissa maissa ja se johtuu siitä, ettei tunnusteta, etteivät itse kansat tahdo toisilleen pahaa, eivät tahdo toisiaan ryöstää, kansat tahtovat elää keskenään rauhassa! Sen tähden me ymmärrämme, että tämä Euroopan sota syttyi siksi, etteivät ihmiset jaksaneet uskoa vapautteen ja veljeyteen, vaan uskoivat taisteluun ja väkivaltaan. Ja me näemme, että nekin, jotka kutsuvat itseään sosialisteiksi ja sanovat uskovansa veljeyteen, todellisuudessa eivät sitä tee. Sosialismi on uskoa väkivaltaan, mutta kun se usko kerran muuttuu, kun ihmiset lakkaavat uskomasta väkivaltaan ja pahaan, kun he lakkaavat uskomasta siihen, että toiset kansat eivät tahdo olla meidän veljiämme, silloin elämä maailmassa muuttuu. Kun me ihmiset uskomme, että toiset tahtovat olla meidän veljiämme niinkuin mekin tahdomme olla heidän veljiään, silloin me emme enää alistu toisiamme surmaamaan eikä meidän tarvitse opetella väkivallan käyttöä. Silloin ei meidän ohjelmassamme ole pykälää: »Pois seisova armeija ja asevoima», vaan sen tilalla on oleva meidän ohjelmassamme se, että me emme usko mihinkään väkivaltaan, meillä ei saa olla mitään aseellisia joukkoja, ei mitään, mikä uhkaa veljeyttä kansojen välillä; meillä saa olla ainoastaan järjestyksen valvojia.

_____

_____